

Неоднозначність та різні підходи до тлумачення поняття історико-культурної спадщини обумовлюють складність віднесення об'єктів та земельних ділянок під ними, які становлять реальну цінність до земель історико-культурної спадщини. В зв'язку з цим пропонується уточнення поняття об'єктів історико-культурної спадщини, їх вичерпного переліку за типами та видами з метою однозначного правового регулювання спрямованого на їх збереження та охорону.

Бібліографічний список

1. Парацій В. Понятійний комплекс національного пам'яткоохоронного законодавства: фактори терміноетимологічної невідповідності. Міжнар. досвід охорони культурної спадщини та пам'яткоохоронне законодавство України. Київ, 2002. С. 119–124.
2. Лихачев Д. Декларация прав культуры. Журнал российского права. 2006. № 12. С. 142–146. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/deklaratsiya-prav-kultury/viewer> (дата звернення: 12.06.2022).
3. Кулешова М. Понятийно-терминологическая система «Природное и культурное наследие»: содержание и основные понятия. Уникальные территории в культурном и природном наследии регионов. Москва, 1994. С. 40–46.
4. Зорин И., Квартальнов В. Энциклопедия туризма. Москва : Финансы и статистика, 2001. 368 с.
5. Веденин Ю. Необходимость нового подхода к культурному и природному наследию. Актуальные проблемы сохранения культурного и природного наследия. 1995. С. 7.
6. Лисицкий А. Культурное наследие как ресурс устойчивого развития : дис. канд. культурологии. Москва, 2004. 151 с.

УДК 332.3:349.414

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗЕМЛЕУСТРОЮ В УМОВАХ ВІДНОВЛЕННЯ ТЕРИТОРІЙ

*Юрченко К.А., ЗВО другого (магістерського) рівня ОПШ «Геодезія та землеустрій»
Смоленська Л.І., старший викладач кафедри геодезії, землеустрою та земельного кадастру,
Одеський державний аграрний університет, м. Одеса, Україна*

Влада України, за умови наявності воєнного стану, намагається створити належні умови для власників (володільців) земельних ділянок, аграріїв і всіх працівників даної сфери. Внесення законодавчих змін і швидке впорядкування земельних відносин є досить актуальною проблемою на сьогодні. Законодавчий орган в свою чергу під час написання і внесення змін до чинних нормативно правових-актів повинен слідкувати за відсутністю правових колізій і якістю прийнятого закону.

Охорона довкілля, збереження рослинного та тваринного світу, а також поступове відновлення земель є актуальною проблемою на сьогодні. Землі, на яких відбувались бойові дії або влучання по промисловим хімічним вузлам поблизу лісів і засаджених полів, будуть відновлюватись роками і на сьогодні потребують створення цілеспрямованих активних соціально-економічних та екологічних заходів, які безпосередньо розпочинаються з правової бази. Держава має створити нормативно-правову основу регулювання землеустрою.

В березні 2022 року відбулись найперші спроби влади внести зміни в питання землеустрою, адже посівна кампанія вже була розпочата та активно просувалась. Проте залишались лише правові питання регуляції земельних відносин. Закон України № 2145-IX від 24.03.2022 досить важливий нормативно-правовий акт, який встановив правове регулювання і частково заклав деякі корективи [1]. Даним законом визначено:

1) Поновлення договорів оренди без волевиявлення сторін і також без внесення відомостей до Державного реєстру речових прав;

2) Районні військові адміністрації отримали повноваження щодо передачі ділянок сільськогосподарського користування в оренду строком на 1 рік, але варто звернути увагу, що додатково встановлюються обмеження на таких ділянках щодо зміни цільового призначення, будівництва, тощо.

3) Відбувається укладання договорів лише в електронній формі з використанням цифрового підпису;

4) Земельні ділянки передаються в оренду без внесення відомостей до Державного земельного кадастру;

5) Заборона на безоплатну передачу земель державної і комунальної власності у приватну власність, також такі обмеження стосуються щодо дозволу з розроблення документації землеустрою;

6) Заборона на проведення земельних торгів для ділянок державної та комунальної власності;

7) Право орендарів і суборендарів передавати право оренди іншому суб'єкту, але обов'язково для використання з цільовим призначенням;

8) Книга реєстрації землеволодінь і землекористувань передана районним військовим адміністраціям. Її ведення може здійснюватися в електронній та письмовій формах.

Чому даний закон є важливим і як він впливає на землевпорядкування і землеустрій загалом? Існувала проблема, щодо земельних ділянок в яких закінчився договір оренди і його не можливо було поновити через тимчасового припинення роботи Державного реєстру речових прав і Державного земельного кадастру. Відсутність можливості укласти договори могло позбавити більшість населення прибутку. Спрощення процедури допомогло виправити ситуацію як для фермерських господарств, так і власників земель.

12 травня 2022 року Верховною Радою України був прийнятий законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану» [2]. Станом на момент він направлений на підпис Президенту України, проте після публікації тез напевно вступить в законну силу. У вказаному законі пропонуються наступні особливості:

1) Надання земельних ділянок, що перебувають в державній або комунальній власності для переміщених підприємств із окупованих територій або зони бойових дій;

2) Визначені земельні ділянки будуть надаватись без проведення аукціону та з жорсткими обмеженнями щодо умов оренди;

3) Обласними військовими адміністраціями з території якої відбуватиметься передача та території на якій буде розміщуватись підприємство, визначатимуться спільно з переліком умов;

4) Законом передбачене надання земельних ділянок для внутрішньо переміщених осіб, але рішення приймає виконавчий орган місцевого самоврядування.

5) Зміна цільового призначення, в разі надання земель державної чи комунальної власності для розміщення підприємства, буде відбуватись без розроблення проектної документації, а також інших витрат.

6) Заповідники і інші природоохоронні території захищені і їх передача під вищезазначені цілі заборонена.

Також цим законом визначено порядок реєстрації і зміни цільового призначення земельної ділянки в умовах призупиненого функціонування Державного земельного кадастру.

Варто звернути увагу на процесуальні особливості передбачені новоприйнятим законом:

- В Законі встановлена процедура за допомогою внесення змін районними військовими адміністраціями до Книги реєстрації землеволодінь і землекористувань в умовах воєнного стану, адже військові РДА отримали повноваження щодо їх утримання;

- Якщо необхідна обов'язкова нормативна грошова оцінка земель, і за умови відсутності можливості отримати витяг, надані повноваження Міністерству аграрної політики затверджувати середні показники на одиницю площі.

- Згідно з нововведеннями, будуть надаватись повноваження Міністерству аграрної політики та продовольства України щодо призупинення або відновлення роботи Державного земельного кадастру. Такі дії будуть вчинятись у випадку виявлення загрози безпеці роботи кадастру.;

- Спрощені умови для проведення планових робіт, а також ліквідацій аварій для всіх операторів забезпечення ресурсами, а також інших підприємств, які займаються ремонтом або постачанням енергетичних ресурсів;

- І останнє забезпечуються умови для громадян і підприємців щодо складання документації, оцінки, які є критичними для функціонування земельних відносин в умовах воєнного стану.

Вищезазначений законопроект є прикладом спроб держави впорядкувати землеустрій і зробити його розподіл щодо першочергових потреб, адже переміщення великих підприємств, які складають невід'ємну частину економіки держави є досить важливим аспектом функціонування нашої країни.

Т. В. Лісова у власних дослідженнях висловлює думку, що через масову передачу земель до приватної власності, які є радіоактивно та техногенно забрудненими, засолені і перезволожені не було відповідного регулювання з боку держави. При проведенні процесу передачі були відсутні землевпорядні документи, які вказували б на придатність ґрунтів до вирощування сільськогосподарських культур, а також не визначено перебування таких земель на планах картографії. Вона вказує, що на сьогодні землеустрій полягає в наступному:

- необхідне підтримання екологічно стабільного рівня земель;
- конструювання екологічно стійкого агроландшафту;
- встановлення поділу територій з визначенням їх особливостей експлуатації та охорони;
- визначення головних особливостей ландшафту на місцевості (ліси, водні об'єкти, тощо) [3, с. 118].

Землеустрій на звільнених, від окупантів, територіях України займе досить велику кількість фінансового, часового і людського ресурсів. В питанні відтворення земель можливо зазначити, що за своєю структурою це не можливо, але їх цілком реально відновити. За умови повернення територій, відновлення земельного покриву і екологічного стану на таких територіях має стати одним з головних завдань влади. Проте, як і попередньо зазначалось, необхідно для початку створити нормативно-правове регулювання і план дій, щодо поступового і ефективного впровадження змін до землеустрою.

А. М. Третяк в своїй роботі робить акцент на формування процесів глобалізації і запозичення європейського досвіду щодо формування землеустрою в Україні. Також він вказує, що на сьогодні наявні певні відмінності, які заважають реалізації таких процесів:

- різні особливості економічного розвитку;
- відмінності в традиціях землевпорядкування і землеустрою загалом;
- розходження поглядів щодо важливості землеустрою і його методології;
- відсутність схожості в процесах використання інформаційних баз щодо реалізації процесу землевпорядкування [4, с. 22].

На сьогодні держава має докласти всіх можливих зусиль для збереження права власності громадян, а також захистити обіг інформації стосовного такого права. Поступове відновлення території України дозволяє фермерським господарствам виконувати свою роботу, але також гостро стоїть питання щодо відновлення самих земельних ресурсів. Поступове створення законодавчого регулювання показує активне сприяння держави в цьому напрямку.

Бібліографічний список

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану: Закон від 24.03.2022 №2145-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-20#Text> (Дата звернення: 21.05.2022).
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану: Закон від 13.05.2022 №7289. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39442> (Дата звернення: 21.05.2022).
3. Лісова Т. В. Землеустрій як засіб охорони та відновлення земель сільськогосподарського призначення. *Розвиток організаційно-правових форм господарювання в аграрному секторі*: матеріали «круглого столу», м. Харків, 13 червня 2014 р. С. 117-119.
4. Третяк А. М., Третяк В. М., Гунько Л. А. Інституціональний розвиток землеустрою та землевпорядкування в Україні у період глобалізації. *Економічна наука*. 2022. №2. С. 19-25.

УДК 332.13:551.583

ЗМІНИ КЛІМАТУ І ОРГАНІЗАЦІЯ ТЕРИТОРІЇ ЯК МОЖЛИВІСТЬ ВІДВЕРТАННЯ КАТАСТРОФ

Буднік С.В., провідний гідролог, д.г.н.

Центральна геофізична обсерваторія імені Бориса Срезневського, м. Київ, Україна

Зміни клімату відбиваються на режимі формування стоку досліджуваної території, зокрема спостерігається зменшення максимумів повені і збільшення стоку межени, збільшується число відлиги, хід і інтенсивність дощів зрушується у бік посилення ерозійної небезпеки, спостерігається заростання і замулювання малих річок і тому подібне. Усе це призводить до необхідності зміни сталих систем господарювання на водозборах річок.

Нині як вивченню формування стоку зі схилів і змиву на ущільнених поверхнях, так і можливостям нейтралізації його наслідків надається мало уваги. Хоча зміни клімату все виразніше показують збільшення кількості стокоформируючих опадів і посилення їх ерозійного потенціалу. Власне змив на ущільнені поверхнях ускладнений, проте не слід забувати, що вода не лише механічно здатна руйнувати поверхні, але це іхімічно активна речовина, а у поєднанні з кавітацією процес руйнування проходить нестримно. Це підтверджується попередніми дослідженнями по стоку зі схилів, де виявлено, що для польової дороги вязкостне тертя виявилось провідним чинником, що визначає стік наносів і т.п. [1-2 та інш.].

Наслідки випадання інтенсивних і тривалих злив на ущільнені поверхні проявляється в затопленні вулиць, розмиві територій з природним покриттям, транспортуванню водними потоками наносів і інших предметів (автомобілів і тому подібне), що попадаються шляхом їх слідкування. В результаті є ушкодження транспортних магістралей, будівель, транспортних засобів і іншого майна, засмічення зливової каналізації, мостових переходів і тому подібне, і найсумніше – загибель людей.

Для міста Київ, особливо останніми роками випадання дощів часто призводить до затоплення переходів в метро, утворенню потоків води в 10-20 см по основних транспортних магістралях міста і утворенні "озер" в низинах на площах іноді з фонтанами з бруду зі зливової каналізації міста.

З майже 60 річного періоду спостережень за зливами по метеостанції Київ відомо [3], що за дощ більше 10 мм діапазон кількості опадів складає 10-82,4 мм, діапазон максимальної інтенсивності опадів - 0,013-7,1 мм/хв, діапазон середньої інтенсивності -